

WIJ WILLEM ALEXANDER,
BIJ DE GRATIE GODS,
KONING DER NEDERLANDEN,
PRINS VAN ORANJE-NASSAU,
ENZ. ENZ. ENZ.

Besluit van ...

tot wijziging van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 in verband met de mogelijkheid van het aanbieden van de praktijkgerichte vakken in de gemengde en theoretische leerweg van het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs

Op de voordracht van Onze Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs, van xxx, nr. WJZ/41128559 (ID 25372) directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Gelet op de artikelen 2.24, tweede lid, onderdelen b en c, derde lid, onderdeel b, vierde en vijfde lid, onderdeel b, 2.27, derde lid, 2.51, vijfde lid, 2.53, vierde lid, onderdelen a, b, c en d, 2.55, zesde lid, 2.57, derde lid, onderdeel a, 2.72, achtste lid, 2.75, vijfde lid, onderdeel a, 2.79, vierde lid, van de Wet voortgezet onderwijs 2020;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van xxx, nr. xxx);

Gezien het nader rapport van Onze Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs van xxx, nr. xxx, directie Wetgeving en Juridische Zaken;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel I. Wijziging Uitvoeringsbesluit WVO 2020

Het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 wordt als volgt gewijzigd:

A

In artikel 2.17, eerste lid, onderdeel b, wordt "en informatietechnologie" vervangen door ", informatietechnologie en de praktijkgerichte vakken, genoemd in artikel 2.17a".

B

Na artikel 2.17 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.17a Praktijkgerichte vakken theoretische leerweg vmbo

1. Het bevoegd gezag kan in de theoretische leerweg de volgende praktijkgerichte vakken aanbieden:

- a. dienstverlening en producten;
- b. economie & ondernemen;
- c. informatietechnologie;

- d. technologie & toepassing;
 - e. techniek & innovatief vakmanschap;
 - f. zorg & welzijn.
2. Het bevoegd gezag van een school die deel uitmaakt van een scholengemeenschap met een gemengde leerweg kan een leerling in de theoretische leerweg in de gelegenheid stellen om de praktijkgerichte vakken te volgen die in de gemengde leerweg worden aangeboden.

C

Aan artikel 2.19 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Indien de leerling onderwijs in een praktijkgericht vak volgt, is het aantal vakken, bedoeld in het eerste lid, zes.

D

Artikel 2.25 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid wordt na "profielvakken" ingevoegd: ", indien het bevoegd gezag dit aanbiedt".
2. Na het eerste lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
 - 1a. In afwijking van het eerste lid, kan het profieldeel van de gemengde leerweg vmbo in plaats van het profielvak, één praktijkgericht vak behorend bij het profiel, genoemd in artikel 2.25a, omvatten, indien het bevoegd gezag dit aanbiedt.
 3. In het tweede lid, wordt na "profielvak" ingevoegd ", dan wel, indien lid 1a van toepassing is, het praktijkgerichte vak genoemd, in artikel 2.25a, "

E

Na artikel 2.25 wordt een artikel ingevoegd, luidende:

Artikel 2.25a Praktijkgerichte vakken gemengde leerweg vmbo

Het bevoegd gezag kan in de gemengde leerweg vmbo één of meer van de achter het profiel vermelde praktijkgerichte vakken aanbieden:

- a. het profiel bouwen, wonen en interieur;
 - 1°. het praktijkgericht vak bouwen, wonen en interieur;
 - 2°. het praktijkgericht vak techniek en innovatief vakmanschap;
 - 3°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 4°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- b. het profiel produceren, installeren en energie;
 - 1°. het praktijkgericht vak produceren, installeren en energie;
 - 2°. het praktijkgericht vak techniek en innovatief vakmanschap;
 - 3°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 4°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- c. het profiel mobiliteit en transport;
 - 1°. het praktijkgericht vak mobiliteit en transport;
 - 2°. het praktijkgericht vak techniek en innovatief vakmanschap;
 - 3°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 4°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- d. het profiel media, vormgeving en ICT;
 - 1°. het praktijkgericht vak media, vormgeving en ICT;
 - 2°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing
 - 3°. het praktijkgericht vak informatietechnologie.
- e. het profiel maritiem en techniek;
 - 1°. het praktijkgericht vak maritiem en techniek;
 - 2°. het praktijkgericht vak techniek en innovatief vakmanschap;

- 3°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
- 4°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- f. het profiel zorg en welzijn;
 - 1°.het praktijkgericht vak zorg en welzijn;
 - 2°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 3°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- g. het profiel economie en ondernemen;
 - 1°. het praktijkgericht vak economie en ondernemen;
 - 2°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 3°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- h. het profiel horeca, bakkerij en recreatie;
 - 1°. het praktijkgericht vak horeca, bakkerij en recreatie;
 - 2°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 3°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- i. het profiel groen;
 - 1°. het praktijkgericht vak groen;
 - 2°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing;
 - 3°. het praktijkgericht vak informatietechnologie;
- j. het profiel dienstverlening en producten;
 - 1°. het praktijkgericht vak dienstverlening en producten;
 - 2°. het praktijkgericht vak technologie en toepassing
 - 3°. het praktijkgericht vak informatietechnologie.

F

Aan artikel 2.28 wordt een lid toegevoegd, luidende:

3. Indien de leerling in plaats van een beroepsgericht programma, als bedoeld in artikel 3.7, eerste lid, onderdeel d, onderwijs in een praktijkgericht programma als bedoeld in artikel 3.7, lid 1a, volgt of heeft gevolgd, is het aantal algemene vakken, bedoeld in het eerste lid, vier.

G

Artikel 2.29 wordt als volgt gewijzigd:

1. Aan het eerste lid wordt een zin toegevoegd, luidende:

Tevens wordt bepaald welke beroepsgerichte keuzevakken deel kunnen uitmaken van het praktijkgerichte programma in de gemengde leerweg van het vmbo.

2. Aan het tweede lid wordt toegevoegd ", dan wel praktijkgerichte programma".

H

Na hoofdstuk 2, paragraaf 4.4 wordt een paragraaf ingevoegd, luidende:

Paragraaf 4.4a Praktijkgerichte vakken

Artikel 2.31a Samenwerking praktijkgerichte vakken

Het bevoegd gezag dat een praktijkgericht vak, genoemd in artikel 2.17a en artikel 2.25a, aanbiedt, werkt indien mogelijk, samen met minimaal één regionale arbeidsmarktpartij, dan wel instelling voor educatie en beroepsonderwijs bij het uitvoeren van het praktijkgericht vak.

I

In artikel 2.34 wordt na "gemengde leerweg" ingevoegd: ", de praktijkgerichte vakken, genoemd in artikel 2.25a".

J

Artikel 3.4 wordt als volgt gewijzigd:

1. Het eerste lid, onderdeel c, komt te luiden:
c. in het vrije deel twee nog niet in het profieldeel gekozen vakken, genoemd in artikel 2.17, eerste lid, onderdelen a en b, met dien verstande dat het profieldeel en het vrije deel samen ten minste twee vakken omvatten die geen moderne vreemde taal zijn en dat het vrije deel ten hoogste één praktijkgericht vak, als bedoeld in artikel 2.17a, omvat.
2. In het vierde lid, onderdeel a, wordt na "artikel 2.17" ingevoegd: ", eerste lid".
3. Aan het vierde lid, onderdeel a, wordt toegevoegd: ", met dien verstande dat het extra vak geen praktijkgericht vak, genoemd in artikel 2.17a, kan omvatten indien de examenkandidaat in het vrije deel reeds een praktijkgericht vak heeft gevolgd.
4. In het vierde lid, onderdeel b, wordt toegevoegd: ", met dien verstande dat het extra vak geen praktijkgericht vak, genoemd in artikel 2.17a en artikel 2.25a, kan omvatten indien de examenkandidaat in het vrije deel reeds een praktijkgericht vak heeft gevolgd.

K

Artikel 3.7 wordt als volgt gewijzigd:

1. In het eerste lid, onderdeel c, wordt "artikel 2.26, onderdeel b" vervangen door "artikel 2.26, onderdeel c".
2. Na het eerste lid wordt een lid toegevoegd, luidende:
 - 1a. In afwijking van het eerste lid, onderdeel d, kan het eindexamen vmbo gemengde leerweg een praktijkgericht programma omvatten, in plaats van het beroepsgericht programma, bestaande uit:
 - 1°. een praktijkgerichte vak, bedoeld in artikel 2.25a; en
 - 2°. in het vrije deel twee beroepsgerichte keuzevakken.
3. Aan het derde lid wordt, onder vervanging van de punt aan het slot van onderdeel b door een puntkomma, een onderdeel toegevoegd, luidende:
 - c. Een praktijkgericht vak als bedoeld in artikel 2.25a.

L

Artikel 3.35, vierde lid, komt te luiden:

4. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, onderdeel c, wordt bij het eindexamen vmbo gemengde leerweg het gemiddelde van de eindcijfers van het profielvak, dan wel het praktijkgerichte vak, en alle beroepsgerichte keuzevakken aangemerkt als het eindcijfer van een vak, met dien verstande dat het eindcijfer voor het profielvak, dan wel het praktijkgerichte vak daarbij net zo vaak meetelt als het aantal eindcijfers van beroepsgerichte keuzevakken dat in de berekening wordt betrokken.

M

In artikel 3.52 wordt "profielvakken of beroepsgerichte keuzevakken" vervangen door "profielvakken, praktijkgerichte vakken of beroepsgerichte keuzevakken".

N

In artikel 4.2, eerste lid, onderdeel c, wordt na "beroepsgerichte programma, bedoeld in de artikelen 3.5, eerste lid, onderdeel c, artikel 3.6, eerste lid, onderdeel c, of artikel 3.7, eerste lid, onderdeel d," ingevoegd ", dan wel het praktijkgerichte programma, als bedoeld in artikel 3.7, lid 1a".

O

Artikel 4.4 wordt als volgt gewijzigd:

1. Onder vernummering van het tweede tot en met zesde lid tot derde tot en met zevende lid wordt een lid ingevoegd, luidende:
2. Het staatsexamen vmbo theoretische leerweg omvat niet een praktijkgericht vak, als bedoeld in artikel 2.17a.
2. Aan het vierde lid (nieuw) wordt toegevoegd: „, met uitzondering van een praktijkgericht vak, als bedoeld in artikel 2.25a.”

P

Artikel 4.21, vierde lid, komt te luiden:

4. Bij de uitslagbepaling volgens het eerste lid, onderdeel c, wordt in de gemengde leerweg het gemiddelde van de eindcijfers van het profielvak, dan wel het praktijkgerichte vak, en alle beroepsgerichte keuzevakken aangemerkt als het eindcijfer van een vak, met dien verstande dat het eindcijfer voor het profielvak, dan wel het praktijkgerichte vak, daarbij net zo vaak meetelt als het aantal eindcijfers van beroepsgerichte keuzevakken dat in de berekening wordt betrokken.

Q

In artikel 9.17, tweede lid, wordt na “beroepsgerichte programma, bedoeld in de artikelen 3.5, eerste lid, onderdeel c, artikel 3.6, eerste lid, onderdeel c, of artikel 3.7, eerste lid, onderdeel d,” ingevoegd “, dan wel het praktijkgerichte programma, als bedoeld in artikel 3.7, lid 1a,”.

Artikel II. Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Lasten en bevelen dat dit besluit met de daarbij behorende nota van toelichting in het Staatsblad zal worden geplaatst.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

NOTA VAN TOELICHTING

I. Algemeen deel

Inleiding

Met deze wijziging van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 is een nieuw examenvak aan het onderwijsprogramma van de gemengde en theoretische leerweg (hierna: gl en tl) van het voortgezet middelbaar beroepsonderwijs (hierna: vmbo) toegevoegd. Het gaat om het zogenaamde praktijkgericht vak, waarin leerlingen middels meerdere en verschillende levensechte en realistische opdrachten bij of voor opdrachtgevers (bedrijven, instellingen of overheden) kennis en vaardigheden leren toe te passen. Deze opdrachten kunnen binnen en buiten school plaatsvinden.

Het doel van het praktijkgericht vak is om leerlingen in staat te stellen zich beter te oriënteren op de wereld buiten de school door het doen van praktische en realistische opdrachten bij of voor opdrachtgevers. Hierdoor ontwikkelen zij een beroepsbeeld en oriënteren zij zich op en bereiden zij zich voor op mogelijke vervolgopleidingen. Daarnaast stelt het praktijkgerichte vak leerlingen in staat om brede metacognitieve vaardigheden te ontwikkelen. En tot slot stelt het nieuwe vak leerlingen in staat om kennis, vaardigheden en houdingen toe te passen in een realistische en levensechte context.

Op dit moment zijn er dertien verschillende praktijkgerichte vakken ontwikkeld, met ieder een eigen vakinhoudelijke insteek en examenprogramma, zoals Zorg & Welzijn, Economie & Ondernemen of Bouwen, Wonen & Interieur. Scholen met gl en tl bepalen zelf óf en hoeveel praktijkgerichte vakken zij willen aanbieden.

In het curriculum van de tl is het praktijkgericht vak een examenvak in het vrije deel, en daarmee een keuzevak voor de leerlingen. Vanwege de positie van het beroepsgerichte programma in de gl, dat behouden blijft, is het praktijkgericht vak in de gl gepositioneerd in het profieldeel als alternatief voor het profielvak. Indien de school ervoor kiest om het praktijkgericht vak aan te bieden in plaats van het profielvak, volgt de gl-leerling een praktijkgericht programma, behorende bij het gekozen profiel. Dit wordt hierna verder toegelicht.

Leeswijzer

In deze toelichting wordt beschreven wat de aanleiding voor deze wijziging van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 is en wanneer scholen het praktijkgericht vak mogen aanbieden. In paragraaf 1 wordt eerst het vmbo-stelsel kort toegelicht, en met name de voor dit besluit relevante gl en de tl. In paragraaf 2 wordt uiteengezet tegen welke problemen leerlingen kunnen aanlopen bij de voorbereiding op de overstap naar het vervolgonderwijs. Paragraaf 3 bestaat uit verschillende subparagrafen en gaat dieper in op de mogelijkheid om een praktijkgericht vak op te nemen in het onderwijsprogramma van de gl en de tl. Paragraaf 4 ziet op de doorstroom van het vmbo naar het havo in relatie tot het praktijkgericht vak. In paragraaf 5 wordt nader ingegaan op de bevoegdheden van docenten voor het geven van een praktijkgericht vak. Ook wordt in deze toelichting stilgestaan bij de uitvoerbaarheid, handhaafbaarheid, financiële gevolgen en de gevolgen voor Caribisch Nederland.

1. Vmbo-stelsel in het kort

Het vmbo is de periode ná het tweede leerjaar (onderbouw) in het onderwijs aan scholen voor mavo en vbo.¹ Het vmbo kent vier leerwegen: de basisberoepsgerichte leerweg (hierna: bb), de kaderberoepsgerichte leerweg (hierna: kb), de gl en de tl. Binnen de schoolsoort vbo volgt de leerling na het tweede leerjaar de bb of de kb. Scholen voor mavo verzorgen vanaf het derde leerjaar onderwijs in de tl. De tl is de grootste leerweg

¹ Zie artikel 2.22 WVO 2020.

van het vmbo: van de in totaal 86.000 leerlingen die in 2022 een vmbo-diploma kregen, waren 40.000 tl gediplomeerden (46,5 procent).² De gl is een tussenvorm van beroepsgericht onderwijs en algemeen vormend onderwijs en heeft het kleinste aandeel in het aantal leerlingen in het vmbo: in 2022 waren er bijna 7.000 gl-gediplomeerden (8,1 procent). Onderwijs in de gl kan alleen worden gegeven aan een school voor mavo of voor vbo binnen een scholengemeenschap waar beide schoolsoorten deel van uitmaken. De tl en gl zijn qua onderwijsniveau aan elkaar gelijk en kennen dezelfde uitstroommogelijkheden naar het vervolgonderwijs. Het vmbo-diploma biedt geen startkwalificatie³, waardoor de vmbo-leerlingen na hun vmbo-diploma aangewezen zijn op verder leren in het vervolgonderwijs, doorgaans het middelbaar beroepsonderwijs (mbo) of het havo. Van de 86.000 vmbo-leerlingen in 2022 ging 79 procent van de tl-leerlingen en 93 procent van de gl-leerlingen naar het mbo.⁴ In datzelfde jaar ging 19 procent van de tl-leerlingen en 4 procent van de gl-leerlingen na hun diploma naar het havo. Met andere woorden: de meeste gl- en tl-leerlingen kiezen voor een beroepsgerichte vervolgopleiding. Een kleiner deel kiest voor verder voortgezet onderwijs.

Profielen

Vanaf het derde leerjaar volgen leerlingen in de tl en de gl een bepaald profiel. Profielen zijn samenhangende onderwijsprogramma's, die worden gegeven met een aantal doelen: algemene vorming, een eerste specialisatie in een beroepssectorale context en de voorbereiding op aansluitend vervolgonderwijs. Elk profiel bestaat uit een gemeenschappelijk deel, een profieldeel en een vrij deel. Het gemeenschappelijk deel is hetzelfde voor alle profielen van een leerweg en bevat algemene vakken zoals Nederlands en Engels. Het profieldeel heeft vakken die specifiek zijn voor dat profiel. Het vrije deel bevat een variatie aan vakken waarbij ruimte is voor een eigen invulling door de leerling binnen het aanbod dat de school kan faciliteren.

Profielen gl⁵

1. Dienstverlening & Producten (D&P)
2. Economie & Ondernemen (E&O)
3. Zorg & Welzijn (Z&W)
4. Bouwen, Wonen & Interieur (BWI)
5. Groen (G)
6. Horeca, Bakkerij en Recreatie (HBR)
7. Maritiem & Techniek (MaT)
8. Media, Vormgeving & ICT (MVI)
9. Mobiliteit & Transport (M&T)
10. Produceren, Installeren & Energie (PIE)

Profielen tl⁶

1. Techniek
2. Groen
3. Economie & ondernemen
4. Zorg & Welzijn

De profielen in de gl zijn beroepsgericht, de profielen in de tl zijn meer sectoraal. Vbo-scholen hebben voor het aanbieden van de beroepsgerichte profielen een bekostigingsbesluit van de minister nodig, waarvoor in de onderwijspraktijk de term

² Cijfers van Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO).

³ Een startkwalificatie is een diploma op mbo niveau 2 of hoger, havo of vwo. Leerlingen tot 16 jaar vallen onder de leerplicht. Leerlingen van 16 tot 18 jaar vallen onder de kwalificatieplicht. Dat houdt in dat ze verplicht zijn onderwijs te volgen als zij geen diploma havo, vwo, mbo niveau 2 of hoger hebben.

⁴ Cijfers van DUO.

⁵ Zie artikel 2.27 WVO 2020.

⁶ zie artikel 2.25 WVO 2020.

licentie gebruikelijk is.⁷ Voor de profielen in de tl geldt een dergelijk besluit per profiel niet, in de tl worden alle profielen aangeboden.

2. Probleemschets

In deze paragraaf wordt uitgelegd welke problemen zich kunnen voordoen bij de voorbereiding op de overstap naar het vervolgonderwijs. Het gaat daarbij zowel om problemen bij het maken van de keuze voor het vervolgonderwijs als de aansluiting op dat vervolgonderwijs.

Overstap naar mbo

Zoals in paragraaf 1 naar voren kwam, stroomt het merendeel van de gl- en tl-leerlingen door naar het mbo. Het mbo is beroepsvormend en specialiserend, kent een grote verscheidenheid aan richtingen en mogelijkheden en is op een grotere schaal georganiseerd dan het voortgezet onderwijs. De doorstroomperspectieven van gl- en tl-leerlingen naar het mbo zijn zeer breed, zowel in het opzicht van mbo-domeinen en -opleidingen als naar mbo-niveaus. Daardoor betekent deze overstap vaak dat een vmbo-leerling allerlei keuzes moet maken: voor een opleiding in een bepaalde beroepssector⁸, voor een beroepsinstelling of een Regionale opleidingscentrum (ROC), en voor een beroepsopleidende leerweg (bol) of een beroepsbegeleidende leerweg (bbl). De voorbereiding op deze keuzes begint voor de gl- en tl-leerling op het vmbo.⁹ Deze volgende stap in de schoolcarrière is vaak belangrijk en richtinggevend in het leven van de vmbo-leerling, die deze keuze eerder moet maken dan leeftijdsgenoten die via havo of vwo naar het vervolgonderwijs gaan.

De keuze voor het beroepsonderwijs vergt een aantal inzichten van de gl-en tl-leerlingen: kennis over de doorstroommogelijkheden, kennis over de beroepssectoren en de toekomstbeelden daarvan en kennis over jezelf en je toekomstverwachtingen. De overstap naar het mbo kan voor de gl- en tl-leerling complex zijn, vooral als deze leerlingen nog niet goed weten "wat ze later willen worden". De redenen daarvoor kunnen verschillend van aard en grootte zijn en tussen de gl en tl verschillen. Immers, door de verschillende onderwijsprogramma's is de voorbereiding op het vervolgonderwijs in de gl en de tl verschillend: de tl is algemeen vormend en de gl is zowel beroepsvoorbereidend als algemeen vormend.

Verschillen in voorbereiding in de tl en gl

Het curriculum van de tl bestaat op dit moment alleen uit algemeen vormende vakken zonder of met relatief weinig beroepsgerichte of praktijkgerichte toepassing.¹⁰ Afgezien van de in 2016 versterkte inzet op loopbaanoriëntatie en -begeleiding (lob),¹¹ ontbeert

⁷ Scholen kunnen op twee manieren in aanmerking komen voor bekostiging van de beroepsprofielen. Ze kunnen bij voldoende leerlingspotentieel hun onderwijsaanbod uitbreiden met een extra profiel. Hierop is de stichtingssystematiek van de WVO 2020 van toepassing, bedoeld in artikel 4.2, eerste lid, onderdeel a, sub 4 en 5 van de WVO 2020. Ook kunnen ze hun aanbod uitbreiden door middel van afspraken via een regionaal plan onderwijsvoorzieningen (RPO) zoals bedoeld in artikel 4.20, eerste lid, onderdeel e, van de WVO 2020. Als via een RPO toestemming is verkregen om een nieuw profiel aan te bieden, dan geldt deze toestemming in beginsel voor de looptijd van het RPO, tenzij de afspraken verlengd worden.

⁸ In het mbo zijn er een aantal sectorkamers te onderscheiden: Creatieve industrie en ICT; Handel; Mobiliteit, transport, logistiek, maritiem; Techniek en gebouwde omgeving; Voedsel, groen en gastvrijheid; Zakelijke dienstverlening en veiligheid; Zorg, welzijn en sport. Deze zijn -net als in de tl en gl- grofweg te verdelen in Techniek, Zorg en Welzijn, Economie en Groen.

⁹ Uit artikel 2.6 en 2.7 WVO 2020 blijkt dat zowel de schoolsoorten mavo en vbo voorbereiden op aansluitend beroepsonderwijs.

¹⁰ TI-leerlingen mogen in het vrije deel beroepsgerichte keuzevakken volgen als het bevoegd gezag dat mogelijk heeft gemaakt.

¹¹ Wijziging van de Wet op het voortgezet onderwijs, de Wet voortgezet onderwijs BES en enkele aanverwante wetten in verband met het invoeren van profielen in het voorbereidend beroepsonderwijs en het middelbaar algemeen voortgezet onderwijs, alsmede de actualisatie en flexibilisering van het beroepsgerichte deel van de examenprogramma's in het voorbereidend beroepsonderwijs (Stb. 2016, 88) In het huidige vmbo- onderwijsprogramma is lob een verplicht vak.

het onderwijsprogramma van de tl ten opzichte van de andere leerwegen in het vmbo een vak waarin leerlingen op een praktische wijze gericht werken aan beroepsoriëntatie en beroepsbeelden. Dat betekent dat de tl-leerling die naar het mbo gaat zich onvoldoende heeft kunnen oriënteren en voorbereiden op het aansluitend beroepsonderwijs. Dit zorgt voor aansluitingsproblemen naar het mbo, zo is eerder geconstateerd door de Onderwijsraad en is ook gebleken uit een brede verkenning uit 2016 naar de inrichting en positionering van het vmbo.¹²¹³

Scholen met tl-onderwijs hebben de afgelopen jaren hierop zelf actie genomen en binnen de huidige WVO-kaders aanvullende onderwijsprogramma's of een andere aanpak met beroepsgerichte vakken ontwikkeld. Dit doen zij om de motivatie van leerlingen te vergroten en de aansluiting op het vervolgonderwijs te verbeteren. Deze ontwikkeling wordt door leerlingen als positief ervaren en lijkt bij te dragen aan een soepelere overgang op het vervolgonderwijs.¹⁴ Vaak gaat het om scholen die meer verbinding met de technische beroepspraktijk willen leggen. Voorbeelden zijn de mavo+-klassen en de techmavo's. Er bestaan echter nog geen formeel erkende praktijkgerichte examenprogramma's voor dit soort vakken.

Het ontbreken van beroepsoriëntatie en beroepsbeelden doet zich in mindere mate voor in de gl, waar leerlingen gemiddeld vier uur per week beroepsgericht onderwijs volgen. De gl is immers een tussenvorm van beroepsgericht en algemeen vormend onderwijs en kent -net als de bb en kb- tien beroepsgerichte profielen. Het gl-examenprogramma is wel in overwegende mate -net als de tl- ingericht met algemeen vormende vakken. In de gl kan er -net als in de tl- behoefte zijn om meer praktijkgericht dan beroepsgericht onderwijs te geven, omdat dat beter past bij het onderwijs van die school en/of bij de leerlingenpopulatie. In paragraaf 3.2 wordt toegelicht wat het verschil is tussen beroepsgericht en praktijkgericht onderwijs.

Praktijkgericht onderwijs

Praktijkgericht onderwijs zal naar verwachting een belangrijke bijdrage kunnen leveren in de voorbereiding op de overgang naar het vervolgonderwijs. Uit onderzoek blijkt dat leerlingen die praktijkgericht onderwijs volgen gemotiveerder zijn en een beter beeld krijgen van de beroepsbeelden die ze in het vervolgonderwijs kunnen kiezen.¹⁵ Ze leren daarbij de relatie te herkennen tussen theorie en praktijk. Leerlingen kunnen hierdoor ervaren waar ze goed en minder goed in zijn en een brede oriëntatie op de beroepenwereld meekrijgen. Door een praktische component in het onderwijsprogramma op te nemen, kunnen leerlingen verschillende beroepsbeelden ontwikkelen, en zich daardoor oriënteren op mogelijke vervolgopleidingen. Daarnaast kunnen ze hun eigen kwaliteiten, interesses en ambities (verder) ontwikkelen.

Deze effecten van praktijkgericht onderwijs zijn ook belangrijk voor leerlingen die doorstromen naar het havo (wat immers de opstap is naar het hoger beroepsonderwijs). Ook zij hebben baat bij een beter beeld van de beroepsmarkt en een betere aansluiting op het curriculum. Bovendien wordt momenteel in het havo eveneens praktijkgericht onderwijs ontwikkeld als vak. Leerlingen die een praktijkgericht vak in de gl en tl hebben gevolgd en afgesloten, en die daarna doorstromen naar het havo, kunnen daar naar verwachting in 2027 een praktijkgericht vak in hun pakket kiezen.¹⁶ Daarnaast wordt momenteel ook de wenselijkheid van het invoeren van praktijkgerichte

¹² *Kamerstukken II* 2015-2016, 31524, nr. 250. Onderwijsraad (2015). Herkenbaar vmbo met sterk vakmanschap, Den Haag: Onderwijsraad; Onderwijsraad (2016). Vakmanschap voortdurend in beweging, Den Haag: Onderwijsraad.

¹³ *Kamerstukken II* 2016-2017, 31524, nr. 311.

¹⁴ *Kamerstukken II* 2017-2018, 31524 nr. 367, p. 9.

¹⁵ Kuijpers, M. (2008). Loopbaandialoog: over leren kiezen (en) leren praten. In M. Kuijpers & F. Meijers (eds.), *Loopbaanleren, onderzoek en praktijk in het onderwijs* (241-261). Antwerpen: Garant

¹⁶ *Kamerstukken II* 2022-2023, 31 293 en 31 289, nr. 598, met een verwijzing naar Kamerstuk 29 546, nr. 33. en Kamerstuk 31 524, nr. 491.

onderwijselementen in het vwo onderzocht.¹⁷

Pilot

In 2019 is advies gevraagd aan de VO-raad, Stichting Platforms vmbo, Platform TL en de SLO over de invoering van een praktijkgerichte component voor alle leerlingen in de gl en tl, ongeacht hun doorstroomwensen. Uit deze adviezen kwam naar voren dat belangrijke voorwaarden voor deze praktijkgerichte component onder andere waren dat er gewerkt werd met levensechte en contextrijke opdrachten, er samengewerkt zou worden met het bedrijfsleven en dat het vak herkenbaar op het rooster van leerlingen zou zijn.¹⁸ In 2020 is gestart met een pilot om deze praktijkgerichte component te ontwikkelen.

De belangstelling voor deelname aan de pilot was groot. In totaal meldden 330 scholen zich in 2020 aan voor deelname aan de pilot. Daarvan konden ongeveer een derde worden toegelaten. In twee latere rondes was de belangstelling voor deelname ook groter dan waarvoor budget was. Van schooljaar 2021-2022 tot en met schooljaar 2023-2024 zijn in deze pilot met ruim 150 vmbo-scholen in de gl en de tl stapsgewijs dertien verschillende concept-examenprogramma's voor praktijkgerichte vakken (door)ontwikkeld onder leiding van SLO. Deze vakken hebben als richtlijn een omvang van 320 uur onderwijstijd en worden in de gl en de tl als examenvak door de pilotscholen aangeboden en afgesloten met een schoolexamen. Naast de (door)ontwikkeling van de vakken is in de pilot ook oog voor de consequenties die ze voor de scholen en leerlingen hebben, zoals de aansluiting op het vervolgonderwijs. De pilot wordt momenteel gemonitord en geëvalueerd door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek (NRO), zodat het praktijkgerichte vak met de ervaringen uit dat onderzoek verder kan ontwikkelen als nieuw vak. Uit de tweede deelrapportage (september 2023) blijkt een groot enthousiasme van de pilotscholen. Dit is mede aanleiding geweest om het praktijkgerichte vak nu als keuzevak en examenvak op te nemen in het Uitvoeringsbesluit WVO 2020, zodat alle scholen die dat willen en kunnen het vak kunnen aanbieden als onderdeel van het examenprogramma en leerlingen het kunnen kiezen.

3. Inhoud besluit

Om leerlingen beter voor te bereiden op de overstap naar het vervolgonderwijs, wordt met dit besluit scholen met een gl- en tl aanbod de mogelijkheid geboden om een praktijkgericht vak aan het onderwijsprogramma toe te voegen. In deze paragraaf wordt toegelicht hoe dat concreet vorm krijgt in het huidige stelsel van mavo en vbo-scholen met een gl en een tl.

Het praktijkgerichte vak is in zowel de tl als de gl toegevoegd als optionele verrijking van het huidige onderwijsprogramma, ter afweging aan de school, niet als een verplicht vak voor alle gl-en tl-leerlingen. De school kan zelf de afweging maken of zijn onderwijsprogramma voldoende is ingericht om leerlingen voor te bereiden op de overstap naar het vervolgonderwijs. Dat besluit zal afhankelijk zijn van de leerweg, de leerlingenpopulatie en de lokale omstandigheden. Voor de tl zal het toevoegen van een praktijkgericht vak een verbreding en verrijking van het aanbod kunnen zijn in een overwegend theoretisch en algemeen onderwijsprogramma. Voor gl-scholen zal het praktijkgerichte vak een verrijking kunnen zijn om het beroepsgerichte onderwijsprogramma een andere, meer flexibele invulling te kunnen geven door de nadruk meer op metacognitieve vaardigheden te leggen in plaats van vakspecifieke vaardigheden.

Voor scholen die (nog) niet kiezen voor het aanbieden van het praktijkgerichte vak, blijft het dus mogelijk voor leerlingen in de gl om een beroepsgericht programma te volgen

¹⁷ *Kamerstukken II 2022-2023*, 31 293, nr. 697.

¹⁸ Advies praktijkgerichte component in de nieuwe leerweg (GTL), 21 januari 2019. Vo-Raad.

en voor tl-leerlingen om uit de reeds erkende keuzevakken te kiezen. Deze wijziging van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 heeft voor deze scholen dus geen gevolgen.

3.1 Praktijkgericht vak

Het praktijkgerichte vak is een vak waarin de nadruk ligt op praktische kennis en ervaring opdoen en dit leren toepassen in levensechte en realistische opdrachten bij of voor opdrachtgevers (bedrijven, instellingen, overheden, en andere onderwijsinstellingen) binnen en buiten de eigen school. Voor de invulling van de opdrachten zijn de door de minister vastgestelde examenprogramma's met eindtermen het kader. Scholen bedenken binnen dat kader zelf de inrichting van de opdrachten en hoeveel opdrachten het praktijkgerichte vak bevat. Bij het bedenken, de invulling en de uitvoering van de opdrachten zijn bedrijven en instellingen nauw betrokken. Het initiatief voor het bedenken van een opdracht (of opdrachten) kan bij een school of een bedrijf of instelling liggen, dat is per opdracht verschillend. De school blijft verantwoordelijk voor de didactische en onderwijskundige invulling van de opdracht, beoordeelt welke leerdoelen aan bod moeten komen en bepaalt welke eindtermen uit het examenprogramma getoetst worden in de opdracht. Het betrokken bedrijf of de betrokken instelling zijn daar niet verantwoordelijk voor, ook niet voor de onderwijskundige begeleiding. Het kan zijn dat een opdracht eerst wordt ingeleid door een les over (vakspecifieke) vaardigheden die nodig zijn om de opdracht uit te kunnen voeren. De school bepaalt dit in de opzet van de opdracht. Het is aan de school om de verantwoorde en onderwijskundige afwegingen in de opdracht te maken.

Om de opdrachten te kunnen uitvoeren worden vakspecifieke kennis en vaardigheden geleerd. Leerlingen passen deze kennis en vaardigheden meteen toe in de opdracht. Daarnaast komen ook bredere praktische vaardigheden zoals samenwerken, presenteren, zelfstandig werken en plannen expliciet in de opdrachten aan bod.¹⁹ Het examenprogramma van het praktijkgerichte vak, dat beschrijft wat leerlingen moeten kennen en kunnen aan het einde van de gl en tl, komt op dezelfde wijze tot stand als andere vakken: een vakvernieuwingscommissie onder leiding van de SLO stelt een conceptprogramma voor. De minister stelt het examenprogramma vervolgens vast in de Regeling examenprogramma's voortgezet onderwijs.

Voorbeelden van opdrachten in een praktijkgericht vak zijn: het samenstellen van een thematische speelkist voor een kinderdagverblijf, het ontwerpen en maken van een prototype van een handzame detector voor een elektromonteur, voordat die een gat in de muur kan boren²⁰ of het bedenken van een aanpak tegen de Amerikaanse rivierkreeft, die de oevers aantast van de Stichtse Vecht.²¹

3.1.1 Praktijkgericht vak in het onderwijsprogramma

Het examenprogramma van het praktijkgerichte vak is gebaseerd op 320 uur onderwijstijd verdeeld over het derde en vierde leerjaar. Het is daarmee een relatief omvangrijker vak dan de andere vakken in het onderwijsprogramma.²² Dat komt door de combinatie van kennisoverdracht en praktijktoepassing buiten de school. Met een praktijkgericht vak volgt de leerling in de tl 120 uur meer onderwijs.²³ In de gl is het praktijkgerichte programma ook 120 uur meer dan het beroepsgerichte programma.²⁴ Om dit verschil in het rooster te kunnen compenseren volgt een leerling die het

¹⁹ Dit zijn allemaal eindtermen in het examenprogramma van de verschillende praktijkgerichte vakken.

²⁰ Voorbeeld van een opdracht van het praktijkgerichte vak Techniek & Innovatief Vakmanschap op scholengemeenschap 't Rijks in Bergen op Zoom, zie <https://www.praktijkgerichteprogrammas.nl/inspiratie/tiv-talenten-ontwikkelen-praktijk>.

²¹ Voorbeeld van een opdracht op scholengemeenschap X11 in Utrecht, zie <https://www.praktijkgerichteprogrammas.nl/inspiratie/leerlingen-gaan-ontdekkingstocht>.

²² Algemeen vormende vakken, beroepsgerichte profielvakken en beroepsgerichte keuzevakken beslaan gemiddeld 200 uur.

²³ Een algemeen vak in de tl is 200 uur, het praktijkgerichte vak 320 uur.

²⁴ Het beroepsgerichte programma is 400 uur, het praktijkgerichte programma (320 + 200 uur beroepsgerichte keuzevakken) 520 uur.

praktijkgerichte vak in de tl en gl in het derde jaar - behoudens de vakken van het gemeenschappelijk deel - een algemeen vormend vak minder. Dat geeft de school en de leerling meer ruimte om het praktijkgericht vak in te passen en te volgen in het onderwijsprogramma.

In de tl is het praktijkgericht vak één van de keuzevakken in het vrije deel. Indien de school met tl-aanbod één of meer praktijkgerichte vakken aanbiedt, kan de tl leerling in het derde jaar een praktijkgerichte vak als examenvak kiezen dat past bij de interesses.

Indeling onderwijsprogramma	Onderwijsprogramma tl met een praktijkgericht vak
Algemeen deel	<ul style="list-style-type: none"> Nederlands Engels Maatschappijleer CKV LO Profielwerkstuk
Profieldeel	<ul style="list-style-type: none"> Profielgebonden vak Profielgebonden vak
Vrije deel	<ul style="list-style-type: none"> Vrij AVO-keuzevak Praktijkgericht vak

In de gl valt het praktijkgericht vak in het profieldeel. Daarmee is het praktijkgericht vak in de gl meer verbonden aan de keuze voor het beroepsprofiel die de gl-school kan aanbieden. De school bepaalt of het gl-aanbod het beroepsgerichte profielvak aanbiedt én/of het praktijkgerichte vak passend bij het beroepsprofiel. De leerling kiest nog steeds twee beroepsgerichte keuzevakken in het vrije deel.

Indeling onderwijsprogramma	Onderwijsprogramma gl met een beroepsgericht profielvak	Onderwijsprogramma gl met een praktijkgericht vak
Algemeen deel	<ul style="list-style-type: none"> Nederlands Engels Maatschappijleer CKV LO Profielwerkstuk 	<ul style="list-style-type: none"> Nederlands Engels Maatschappijleer CKV LO Profielwerkstuk
Profieldeel	<ul style="list-style-type: none"> Profielgebonden vak Profielgebonden vak Beroepsgericht profielvak 	<ul style="list-style-type: none"> Profielgebonden vak Profielgebonden vak Praktijkgericht vak
Vrije deel	<ul style="list-style-type: none"> Vrij AVO-keuzevak Twee beroepsgerichte keuzevakken 	<ul style="list-style-type: none"> Vrij AVO-keuzevak Twee beroepsgerichte keuzevakken

Door het praktijkgerichte vak aan te bieden in het onderwijsprogramma, is het mogelijk om examen te doen in het vak. Het praktijkgericht vak wordt namelijk door het opnemen in het vrije deel respectievelijk in het profieldeel onderdeel van het examenprogramma van de tl en gl. Het cijfer voor het vak maakt deel uit van de uitslagbepaling.

3.2 Het verschil tussen beroepsgericht profielvak en praktijkgericht vak in de gl

Er zijn verschillen tussen het beroepsgerichte profielvak en het praktijkgerichte vak in de gl. De beroepsgerichte profielvakken zorgen voor een brede beroepsgerichte basiskennis en de toepassing daarvan vindt plaats in de praktijklokalen van de school. De opbouw van het beroepsgerichte profielvak volgt (vaak) een vast stramien binnen de mogelijkheden van de school. Het vak wordt landelijk afgesloten met het centraal schriftelijk en praktijk examen (cspe), wat een soort meesterproef is. Het examenprogramma bevat meer specifieke eindtermen waar scholen het beroepsgerichte profielvak op inrichten.

Het praktijkgerichte vak is flexibeler vorm te geven dan het beroepsgerichte profielvak, want de invulling wordt toegeschreven naar de uitvoering van een aantal concrete, levensechte opdrachten uit en in de praktijk. Het vak geeft de scholen meer ruimte om opdrachten te bedenken die passen bij de lokale omgeving en bij de leerlingen. Het praktijkgerichte vak bevat meer aspecten die de totale uitvoering van een opdracht omvatten dan alleen de uitvoering van beroepsspecifieke vaardigheden. De examenprogramma's met de eindtermen zijn ruimer geformuleerd, zodat scholen meer mogelijkheden hebben om ze in de opdrachten te verwerken. Deze eindtermen worden door de minister vastgesteld in de Regeling examenprogramma's voortgezet onderwijs. De opdrachten van het praktijkgerichte vak vormen tezamen een schoolexamen.

Het praktijkgerichte vak is een alternatief voor het beroepsgerichte profielvak. Omdat beide vakken een verschillende onderwijskundige aanpak hebben en andere accenten leggen, kunnen ze naast elkaar bestaan.

3.3 Soorten praktijkgerichte vakken

In de eerder genoemde pilot zijn 13 praktijkgerichte vakken ontwikkeld die te verdelen zijn in een aantal groepen. Niet al deze 13 vakken mogen zonder meer in de tl en de gl worden aangeboden.

In de tl kunnen de volgende praktijkgerichte vakken als keuzevak worden aangeboden in het vrije deel:

- Dienstverlening & Producten (D&P)
- Economie & Ondernemen (E&O)
- Zorg & Welzijn (Z&W)
- Informatietechnologie (IT)
- Technologie & Toepassing (T&T)
- Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV)

Ze zijn niet profielgebonden en niet licentiegebonden. De school is vrij in de keuze óf en welke praktijkgerichte vakken hij aanbiedt, de leerling is vrij te kiezen binnen dat aanbod. Bijvoorbeeld: een tl-leerling volgt de vakken die behoren bij het onderwijsprogramma van het profiel techniek (oa. wiskunde en nask I). De school biedt als keuzevak de praktijkgerichte vakken E&O, T&T en IT aan. De leerling mag een praktijkgericht vak kiezen uit dit aanbod, ongeacht het gekozen profiel.

In de gl kunnen de in de onderstaande tabel genoemde praktijkgerichte vakken worden aangeboden, waarbij de praktijkgerichte vakken gekoppeld zijn aan de (overwegend) gelijknamige beroepsgerichte profielen. Deze praktijkgerichte vakken zijn dus profielkenmerkend. Daarnaast zijn er nog drie praktijkgerichte vakken, te weten Informatietechnologie (IT), Technologie & Toepassing (T&T), en Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV) die geen gelijknamige (beroeps)gerichte profielen in het vbo kennen. Deze vakken zijn in het besluit als keuze toegevoegd aan verschillende profielen in de gl, omdat scholen deze vakken een profielgerichte invulling kunnen geven. De leerling kan -voorzover de school het vak aanbiedt- ook uit deze vakken kiezen binnen het profiel.

Profiel	Praktijkgericht vak
<ul style="list-style-type: none"> Bouwen, Wonen & Interieur (BWI) 	<ul style="list-style-type: none"> Bouwen, Wonen & Interieur (BWI)* Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Groen (G) 	<ul style="list-style-type: none"> Groen (G)* Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Horeca, Bakkerij en Recreatie (HBR) 	<ul style="list-style-type: none"> Horeca, Bakkerij en Recreatie (HBR)* Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Maritiem & Techniek (MaT) 	<ul style="list-style-type: none"> Maritiem & Techniek (MaT)* Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Media, Vormgeving & ICT (MVI) 	<ul style="list-style-type: none"> Media, Vormgeving & ICT (MVI)* Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Mobiliteit & Transport (M&T) 	<ul style="list-style-type: none"> Mobiliteit & Transport (M&T)* Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Produceren, Installeren & Energie (PIE) 	<ul style="list-style-type: none"> Produceren, Installeren & Energie (PIE)* Techniek & Innovatief Vakmanschap (TIV) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Dienstverlening & Producten (D&P) 	<ul style="list-style-type: none"> Dienstverlening & Producten (D&P) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Economie & Ondernemen (E&O) 	<ul style="list-style-type: none"> Economie & Ondernemen (E&O) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)
<ul style="list-style-type: none"> Zorg & Welzijn (Z&W) 	<ul style="list-style-type: none"> Zorg & Welzijn (Z&W) Technologie & Toepassing (T&T) Informatietechnologie (IT)

* In de pilot zijn deze vakken 'licentiegebonden' genoemd.²⁵

Voor een gl-leerling is de impact van de keuze voor een praktijkgericht vak anders dan voor een tl-leerling. Dit heeft te maken met de positie van het vak in het profieldeel. De leerling kiest een profiel, waarbij twee profielvakken horen, geregeld in artikel 2.25, tweede lid, van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020. Indien de school het praktijkgerichte vak aanbiedt, kiest de leerling één van de bij dit besluit, in artikel 2.25a, bepaalde praktijkgerichte vakken, behorende bij het gekozen profiel. Bijvoorbeeld: een gl-leerling

²⁵ Deze vakken kennen gelijknamige beroepsgerichte profielen. Het aanbieden van deze profielen is gebonden aan de regels van de voorzieningenplanning van het voorgezet onderwijs, en mogen alleen worden aangeboden indien de minister daartoe besloten heeft. De licentiegebonden vakken zijn grotendeels technisch van aard en vereisen bepaalde voorzieningen zoals geschikte leslokalen, lesmaterialen en bevoegde docenten. Er zijn hiervoor geen afspraken in de regio (Regionaal Onderwijs Plan) verplicht, omdat het aanbod een vrijwillige keuze van de scholen is.

kiest voor het profiel E&O. Dan volgt deze de vakken die behoren bij het onderwijsprogramma van het profiel E&O. Dat houdt in dat naast de vakken uit het gemeenschappelijk deel, de leerling de verplichte vakken economie en wiskunde uit het profieldeel volgt. Indien de school heeft gekozen voor het aanbieden van het praktijkgericht vak in het profieldeel, volgt deze leerling in plaats van het (beroepsgericht) profielvak E&O het praktijkgericht vak E&O, T&T of IT, afhankelijk van het aanbod van de school.

In deze paragraaf is beschreven dat er verschillen zijn in het aanbieden van het praktijkgericht vak in de tl en in de gl. Dat verschil komt door de positionering die het praktijkgerichte vak in het bestaande onderwijsprogramma van de gl en tl heeft gekregen. Daarbij is aangesloten bij het stelsel van leerwegen en de voorzieningenplanning van beroepsprofielen in het vbo en de indeling van de verschillende curricula. Een bijkomend gevolg is dat in de gl naast een beroepsgericht programma een praktijkgericht programma is, waarover de volgende paragraaf gaat.

3.4 Het praktijkgericht programma in de gl

Het programma van de gl heeft een beroepsgericht programma bestaande uit een profielvak in het profieldeel en twee beroepsgerichte keuzevakken in het vrije deel.²⁶ Het profieldeel van de gl is door onderhavig besluit uitgebreid: het bevat voortaan ook de mogelijkheid voor scholen om in plaats van het profielvak het (vaak) gelijknamige praktijkgerichte vak aan te bieden of één of meerdere van de andere praktijkgerichte vakken die behoren bij het profiel. Het praktijkgerichte vak in combinatie met twee beroepsgerichte keuzevakken in het vrije deel wordt het praktijkgerichte programma genoemd dat naast het beroepsgerichte programma komt te staan. Onderstaande tabellen geven de verschillende programma's in de gl weer.²⁷

	Examenprogramma gl met een beroepsgericht programma	Examenprogramma gl met praktijkgericht programma
Gemeenschappelijk deel	Nederlands Engels Maatschappijleer CKV LO Profielwerkstuk	Nederlands Engels Maatschappijleer CKV LO Profielwerkstuk
Profieldeel	Profielgebonden vak Profielgebonden vak Beroepsgericht programma: profielvak	Profielgebonden vak Profielgebonden vak Praktijkgericht programma: praktijkgericht vak
Vrije deel	Vrij AVO-keuzevak Beroepsgericht programma: twee beroepsgerichte keuzevakken	Vrij AVO-keuzevak Praktijkgericht programma: twee beroepsgerichte keuzevakken

Het praktijkgerichte vak maakt in de gl dus -net als het beroepsgerichte profielvak- onderdeel uit van een programma dat over twee delen is verdeeld: een vak in het

²⁶ Zie artikel 3.7, eerste lid, onderdeel d.

²⁷ Het gebruik van de term praktijkgericht programma in het kader van de gl kan als verwarrend worden ervaren. "Praktijkgerichte programma" is sinds de start van de pilot een ingeburgerde term geworden voor wat nu in dit besluit formeel het praktijkgerichte vak wordt genoemd. Praktijkgericht vak is echter passender bij de wettelijke terminologie in het Uitvoeringsbesluit WVO 2020. De term programma is passender bij de samenstelling van vakken in verschillende delen van het curriculum, zoals het beroepsgericht programma.

profieldeel en twee vakken in het vrije deel. Het praktijkgericht programma is een volwaardig programma naast het beroepsgerichte programma.

Het behoud van de beroepsgerichte keuzevakken in het onderwijsprogramma van de gl is een uitdrukkelijke wens uit het onderwijswielveld. Met beroepsgerichte keuzevakken zijn scholen in staat om een actueel en divers, op de regio afgestemd beroepsgericht en duurzaam onderwijsaanbod aan te bieden.²⁸ Het aanbod van beroepsgerichte keuzevakken is niet licentiegebonden. Deze vakken kunnen zowel verdiepend als verbredend van aard zijn, waardoor leerlingen hun onderwijsprogramma kunnen verbreden of versmallen. Een onderwijsprogramma met een praktijkgericht vak en twee beroepsgerichte keuzevakken sluit net als het beroepsgerichte programma goed aan op de manier waarop de kwalificatiedossiers in het mbo zijn opgebouwd.

Naast het volgen van het beroepsgerichte programma of het praktijkgerichte programma is het voor de leerling op de meeste scholen met gl mogelijk om *in plaats van* het gehele beroepsgerichte programma (alleen) het praktijkgerichte vak te volgen en af te sluiten. Deze leerling volgt dan feitelijk het tl-programma met het praktijkgerichte vak. Indien deze leerling met een dergelijk vakkenpakket slaagt, ontvangt hij een tl-diploma. Het gl-programma is immers niet gevolgd en afgesloten. Deze mogelijkheid staat open voor leerlingen op scholen die naast de gl- een tl-licentie hebben, en die het praktijkgerichte vak aanbieden. Het programma ziet er dan als volgt uit:

Examenprogramma gl met praktijkgerichte programma ipv gehele beroepsgericht programma = examenprogramma tl
Nederlands Engels Maatschappijleer CKV LO Profielwerkstuk
Profielgebonden vak Profielgebonden vak
Vrij AVO-keuzevak Praktijkgericht vak

3.5. Afsluiten

Omdat de context en de omgeving het praktijkgerichte vak mede vormgeeft, wordt het praktijkgerichte vak niet centraal geëxamineerd, zoals een beroepsgericht profielvak. Ter keuze aan de school wordt het praktijkgerichte vak in leerjaar 3 of 4 met een schoolexamen afgesloten. Het idee van het praktijkgerichte vak is dat de school op basis van het examenprogramma zelf invulling geeft aan het onderwijsprogramma. Het vak krijgt kleur in de context van de school, de mogelijkheden in de regio en de vraag van de externe opdrachtgevers. Met een schoolexamen kan worden aangesloten bij de specifieke behoeften die spelen. De afsluiting en beoordeling van het praktijkgericht vak is onderdeel van de slaag-zakregeling, zoals beschreven in artikel 3.35 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020.

In de tl wordt het eindcijfer samengesteld uit de verschillende beoordelingen van de opdrachten dat leidt tot een gemiddeld eindcijfer. Het schoolexamenresultaat is daarmee ook het eindcijfer. Het praktijkgericht vak dat in de gl onderdeel uitmaakt van het profieldeel praktijkgerichte programma wordt met de beroepsgerichte keuzevakken als

²⁸ Kamerstukken II 2014–2015, 34 184, nr. 3.

programma met één combinatiecijfer beoordeeld, net als het beroepsgericht programma. Zie over de berekening hiervan de artikelsgewijze toelichting bij artikel 3.35, vierde lid.

De mogelijkheid om te herkansen is aan de school. Dit moet de school opnemen in het examenreglement en in het PTA²⁹. Het gevolgde praktijkgerichte vak of programma wordt vermeld op het diploma.

3.5.1 Staatsexamen

Het staatsexamen staat onder voorwaarden open voor de algemene vakken binnen de gl en tl. Aangezien het praktijkgerichte vak een samenstel is van verschillende opdrachten die in de praktijk worden uitgevoerd, veelal in groepsverband en in samenwerking, is het praktisch gezien moeilijk om het staatsexamen af te nemen. Er is in de pilot geen ervaring opgedaan met deze leerlingen die het praktijkgerichte vak wilden afsluiten met een staatsexamen. Indien een leerling op een voorgaande school wel het praktijkgerichte vak met een voldoende heeft kunnen afsluiten, wordt in dit besluit (artikel 4.2) geregeld dat het resultaat overgenomen wordt door de staatsexamencommissie. Voor het vak ontvangt de leerling dan een certificaat. Deze leerling hoeft dus niet het praktijkgerichte vak opnieuw af te sluiten. Leerlingen die op een voorgaande school het praktijkgerichte vak niet hebben kunnen afsluiten en vervolgens opgaan voor het staatsexamen, doen dan een ander algemeen vak in plaats van het praktijkgerichte vak.

3.6 Vavo

Het praktijkgerichte vak kan ook onderdeel zijn van het tl-curriculum op vavo-instellingen. Zij kunnen de licentievrije praktijkgerichte vakken aanbieden, zoals andere tl-scholen dat ook kunnen. Deze vakken kunnen en mogen in alle vier de tl-profielen worden aangeboden. Net als in het tl-programma op vo-scholen valt het praktijkgerichte vak in het vrije deel. Wanneer een leerling in het voortgezet onderwijs het praktijkgerichte vak voorafgaand aan de vavo volgde en dit niet succesvol heeft afgerond, kan de leerling dit vak opnieuw volgen op het vavo, indien deze het praktijkgericht vak ook aanbiedt. Als het vavo het praktijkgericht vak niet aanbiedt, dient de leerling een ander vak te kiezen. Indien deze leerling het praktijkgericht vak eerder op een andere school met een voldoende heeft afgesloten, kan deze leerling het cijfer van dit vak "meenemen" naar het vavo en wordt dit resultaat vermeld op de cijferlijst.

3.7 Betrokkenheid bedrijfsleven

De betrokkenheid van het bedrijfsleven kan zorgen voor een betere oriëntatie op de wereld buiten de school en een goede aansluiting op de ontwikkelingen in het beroepenveld. In de pilot waren scholen verplicht om minstens één praktijkgerichte opdracht uit te voeren in samenwerking met bedrijven of instellingen. Dit heeft de lessen verrijkt, maar bracht ook uitdagingen met zich mee, zowel voor scholen als voor bedrijven en instellingen. Ook met het praktijkgerichte vak in het onderwijsprogramma zullen scholen moeten samenwerken met bedrijven en instellingen om een volwaardig praktijkgericht vak te kunnen geven. Daarom zullen de komende jaren door OCW en haar gesprekspartners benut moeten worden om de succesfactoren en knelpunten die uit de pilot naar voren kwamen, verder uit te diepen. Gedacht wordt bijvoorbeeld aan het opzetten van regionale platforms waarop bedrijven, instellingen en scholen terecht kunnen om elkaar te vinden en informatie op te doen over de praktijkgerichte vakken en de manier waarop het best kan worden samengewerkt. Ook in bredere zin zal worden nagedacht wat het bedrijfsleven voor vmbo-scholen kan betekenen om leerlingen in aanraking te brengen met verschillende beroepsmogelijkheden voor een betere oriëntatie en het ontdekken van interesses en talenten.³⁰

²⁹ Zie artikel 2.60, onderdeel c, van de WVO 2020.

³⁰ *Kamerstukken II 2022–2023*, 31 293, nr. 697.

De samenwerking met bedrijven en instellingen bij de praktijkgerichte vakken is niet geformuleerd als een harde eis, maar als een inspanningsverplichting. Het is immers een vak dat niet verplicht is om op te nemen in het curriculum. Voor het vormgeven van een praktijkgerichte opdracht is samenwerking met het bedrijfsleven wel van belang. Te denken valt aan het opstarten van samenwerking op het gebied van levensechte opdrachten, het bieden van (onderdelen van) het praktijkgerichte vak op de locatie van het bedrijf of mbo-instelling of het geven van (onderdelen van) het vak door mbo-docenten. Scholen die praktijkgerichte vakken aanbieden wordt geadviseerd snel te starten met het opbouwen van een netwerk en/of aansluiting te zoeken bij bestaande netwerken in de regio. Uit de pilot is bekend dat de mogelijkheden voor samenwerking in de ene regio beperkter zijn dan in de andere regio. Samenwerken met bedrijven is een groeiproces waarbij scholen klein kunnen beginnen en langzaam stappen zetten naar meer levensechte opdrachten. Tijdige opzet en intensiveren van deze samenwerking is daarbij onmisbaar.

4. Doorstroomrecht naar havo

Sinds 2020 mogen havo-scholen leerlingen met een diploma in gl en tl niet weigeren op basis van een oordeel over kennis, vaardigheden of leerhouding van de leerling, tenzij dat oordeel bij amvb is toegestaan. In artikel 8.9 van het Uitvoeringsbesluit WVO 2020 zijn voorwaarden opgenomen, die scholen wel aan gediplomeerde gl- en tl leerlingen mogen stellen om te mogen doorstromen het havo. De doorstroomvoorwaarde die scholen mogen hanteren, houdt in dat de leerling geslaagd is voor zijn eindexamen met een extra vak ten opzichte van de vakken die gezamenlijk het eindexamen vormen. Wanneer de leerling aan deze voorwaarde voldoet, mag het bevoegd gezag deze leerling de toelating niet weigeren. Daarmee wordt gelijke behandeling bevorderd en worden onnodige drempels voor de doorstroom voorkomen. Door het stellen van een doorstroomvoorwaarde worden leerlingen beter voorbereid op de overstap naar het havo.³¹ Met een extra vak op het eindexamen sluiten de vakkenpakketten van de gl/tl en het havo beter aan dan zonder een extra vak.

Het invoeren van het praktijkgericht vak in het curriculum van de tl en gl brengt geen wijziging in deze doorstroomvoorwaarde. In de tl is het praktijkgerichte vak onderdeel van de te kiezen vrije keuzevakken in het vrije deel. Op basis van de huidige bepaling, artikel 8.9, kunnen leerlingen in de tl die doorstroomrecht willen, het praktijkgerichte vak kiezen als extra vak voor het doorstroomrecht. Het tl-curriculum met doorstroomrecht bevat dan zes algemene examenvakken én het praktijkgericht vak.

In de gl is het praktijkgerichte vak opgenomen in het profieldeel, als alternatief van het profielvak. Het profielvak is thans niet te kiezen als extra vak voor het doorstroomrecht, zo is geregeld bij het bepalen van de doorstroomvoorwaarden in de gl. Dit profielvak als extra vak zou het doorstroomsucces van de gl-leerling niet ten goede komen. Voor het praktijkgerichte vak wordt hierbij aangesloten. De verwachting is dat leerlingen in de meeste gevallen een extra vak kiezen dat hen goed voorbereidt op de overstap naar het havo of naar het mbo, gebaseerd op de verwachting van de doorstroomroute die ze op dat moment hebben.³² Aangezien het praktijkgerichte vak (nog) geen erkend vak is op het havo, is de verwachting niet dat het praktijkgerichte vak als extra vak het doorstroomsucces van de gl-leerling naar de havo zal bevorderen. Het gl-curriculum met een beroepsprogramma én een praktijkgericht programma zou dan immers vijf vakken bevatten die ook in het havo-curriculum voorkomen. Beroepsgerichte of praktijkgerichte vakken maken geen onderdeel uit van het havo-curriculum. Aangezien de doorstroomvoorwaarde ervoor zou moeten zorgen dat de inhoud en de omvang van het vakkenpakket van de leerling op het vmbo aansluit op het vakkenpakket dat de leerling

³¹ Stb. 2020, 171, p. 6-7.

³² Stb. 2020, 171, p.9.

later op het havo zal volgen, wordt een vakkenpakket mét het profielvak én het praktijkgericht vak³³ dus qua omvang te groot en qua inhoud niet aansluitend.

5. Bevoegdheden

Voor het aanbieden van praktijkgerichte vakken als keuzevak zijn nog geen specifieke bevoegdheden noodzakelijk. Voor de licentiegebonden praktijkgerichte vakken geldt dat deze alleen mogen worden verzorgd door een bevoegd docent voor het gelijknamige profielvak in de bb, kb of gl. Voor de licentievrije vakken is ook het uitgangspunt dat deze worden gegeven door een docent die bevoegd is voor het gelijknamige profielvak, zoals E&O of Z&W. Deze docenten zijn echter niet altijd beschikbaar voor scholen die de tl aanbieden. Door middel van een aanpassing van de Regeling conversietabel getuigschriften en vakken VO zal vanaf het schooljaar 2024-2025 een uitzondering worden gemaakt, zodat het praktijkgericht vak gegeven kan worden door een docent die bevoegd is voor de bovenbouw van het vmbo en een voor het praktijkgericht vak relevante scholing heeft gevolgd. In het kader van de Werkagenda 'Samen voor het beste onderwijs' verkent de Landelijke Werkgroep bevoegdheden vo (LWB) op dit moment de oplossingsrichtingen om voldoende docenten op te leiden voor de licentievrije praktijkgerichte programma's. Op basis daarvan en op basis van het uiteindelijke aanbod van praktijkgerichte vakken en de resultaten van de monitors en evaluatie zal een beslissing worden genomen over de meest passende bevoegdheid voor praktijkgerichte vakken vanaf schooljaar 2028-2029.

6. Uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid

Dit besluit is door DUO en de inspectie beoordeeld op uitvoerbaarheid en handhaafbaarheid.

PM

7. Gevolgen voor de regeldruk

Dit wijzigingsvoorstel is voorgelegd aan het Adviescollege Toetsing Regeldruk (ATR).

PM

8. Financiële gevolgen voor de rijksbegroting

Deze wijziging brengt geen veranderingen in de reguliere bekostiging van vbo- en mavoscholen. Scholen zijn immers niet verplicht om het praktijkgerichte vak aan te bieden. Zij kunnen in hun keuze om het vak aan te bieden de financiële consequenties meewegen.

Wel blijkt uit de pilot dat voor het eerst aanbieden van een examenvak als het praktijkgerichte vak voor scholen extra kosten met zich mee brengt. Om scholen tegemoet te komen in de opstartkosten, zal een subsidieregeling beschikbaar worden gesteld. Deze regeling zal waarschijnlijk bestaan uit twee delen: een subsidiebedrag om scholen te helpen bij de investeringen die benodigd zijn voor het praktijkgericht vak, en een subsidiebedrag om scholen tegemoet te komen in de opstartkosten. Het vak heeft een aantal elementen waarin het verschilt van andere avo-vakken. Zo is het bijvoorbeeld verplicht om partijen van buiten de school te betrekken bij de opdrachten die de leerlingen uitvoeren. Daarnaast wordt er van docenten verwacht dat ze de leerlingen op een andere manier begeleiden bij het uitvoeren van deze opdrachten dan bij een theoretisch vak. Dit vergt een andere manier van werken en hiervoor zullen de scholen en docenten voorbereidingstijd en ontwerptijd nodig hebben. Daarvoor is het eerste deel van de subsidie bedoeld. Bovendien zal het nodig zijn om materialen aan te schaffen of ruimtes aan te passen om het praktijkgerichte vak te kunnen uitvoeren. Daarvoor is het tweede deel van de subsidie bedoeld.

9. Caribisch Nederland

³³ Het profielvak is 200 uur, het praktijkgericht vak 320 uur. Een gemiddeld avo-vak is 200 uur. De leerling zou dan 120 uur extra onderwijs moeten volgen voor een betere aansluiting op het havo, in een vak dat thans niet op het havo wordt aangeboden.

De wijzigingen in dit besluit gelden ook in Caribisch Nederland. Uitgangspunt voor Caribisch Nederland is comply or explain, met aandacht voor de specifieke situatie op de eilanden. In dit geval geldt comply en zal ook voor CN dit besluit gaan gelden. De facto is de wijziging voortvloeiende uit dit besluit enkel van belang voor de Scholengemeenschap Bonaire op Bonaire. De onderwijsinrichting en examenstructuur op Bonaire is gelijk aan die van Europees Nederland. Saba en Sint Eustatius kennen een Caribische onderwijsinrichting en examenstructuur, van de Caribbean Examinations Council (CXC).

10. Internetconsultatie

PM

11. Inwerkingtreding

PM

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

Onderdeel A

Met deze wijziging wordt het praktijkgerichte vak toegevoegd aan de keuzevakken in het vrije deel van de tl. Dit houdt in dat de leerling het praktijkgerichte vak kan kiezen als examenvak (zie artikel 3.4, eerste lid, onderdeel c), indien het bevoegd gezag heeft besloten om het praktijkgerichte vak aan te bieden. Door het praktijkgerichte vak op te nemen in artikel 2.17, eerste lid, onderdeel b, heeft de tl-leerling die het praktijkgerichte vak afsluit als extra vak recht op doorstroom naar het havo op grond van artikel 8.9, eerste lid, onderdeel b.

Onderdeel B

Met dit nieuwe artikel wordt gespecificeerd welke praktijkgerichte vakken in de theoretische leerweg kunnen worden aangeboden. Er zijn zes praktijkgerichte vakken die vmbo tl-scholen kunnen opnemen in hun onderwijsprogramma. Deze praktijkgerichte vakken zijn licentievrij.

Eerste lid

Het eerste lid van dit artikel regelt de verschillende praktijkgerichte vakken waar een leerling in de theoretische leerweg uit kan kiezen. Een leerling kan deze vakken alleen kiezen als ze door de school worden aangeboden. Een school kan meerdere praktijkgerichte vakken aanbieden, de leerling kan in de slechts één praktijkgerichte vak kiezen uit het aanbod in het vrije deel van het profiel (zie artikel 3.4, eerste lid, onderdeel c).

In het vrije deel van de tl is het mogelijk om een algemeen vak informatietechnologie te volgen. Het praktijkgerichte vak informatietechnologie, dat een bevoegd gezag op vrijwillige basis kan toevoegen aan de keuzevakken in het vrije deel, komt niet in de plaats van het keuzevak informatietechnologie in het vrije deel. De omvang van en de aanpak in beide vakken is verschillend. Het keuzevak informatietechnologie beslaat ongeveer 200 uur onderwijstijd, heeft een ander examenprogramma en is meer theoretisch van aard. Het praktijkgerichte vak is ongeveer 320 uur, waarin leerlingen aan de hand van een aantal opdrachten leren informatietechnologie toe te passen, IT-producten te ontwerpen en om een bedrijf of instelling over IT te adviseren. Het is aan bevoegd gezag om keuzes te maken in het aanbod van IT-keuzevakken.

Tweede lid

Op scholen met een gemengde leerweg kunnen naast de praktijkgerichte vakken die in de theoretische leerweg worden aangeboden, ook andere praktijkgerichte vakken worden aangeboden (zie artikel 2.25a). Leerlingen in de theoretische leerweg kunnen soms in plaats van de praktijkgerichte vakken die in artikel 2.17a worden genoemd in het vrije deel ook de praktijkgerichte vakken volgen, die leerlingen in de gemengde leerweg van het vmbo kunnen volgen. Het gaat dan om tl-leerlingen die op een scholengemeenschap zitten waar ook gl wordt aangeboden, en waar ook praktijkgerichte vakken in het onderwijsprogramma zijn opgenomen.

Onderdeel C

De examenprogramma's van de praktijkgerichte vakken zijn ontwikkeld met het oog op een onderwijstijd van ongeveer 320 uur, te verdelen over leerjaar drie en vier. Het is aan scholen zelf hoeveel uur zij daadwerkelijk besteden aan het praktijkgerichte vak. Geadviseerd wordt om in leerjaar 3 en leerjaar 4 in totaal vier uur per week in te roosteren, maar scholen mogen hiervan afwijken.

De richtlijn van 320 uur voor het praktijkgericht vak zit tussen een algemeen vormend vak (200 uur) en een beroepsgericht programma in de gl (400 uur) in. Wanneer een leerling het praktijkgericht vak volgt in plaats van een ander vak in het vrije deel, heeft deze leerling te maken met 120 uur meer onderwijs. Om dit verschil te compenseren, geldt voor leerlingen in de theoretische leerweg die een praktijkgericht vak in plaats van een ander algemeen vak volgen, in het derde leerjaar een minimum van zes in plaats van zeven examenvakken naast de vakken van het gemeenschappelijk deel. Het praktijkgericht vak maakt dan onderdeel uit van één van die zes vakken.

Onderdeel D

Met het ingevoegde lid wordt het praktijkgerichte vak als alternatief voor het profielvak, bedoeld in het eerste lid, toegevoegd aan het profieldeel van het onderwijsprogramma van de gl. Het profieldeel heeft een inrichting die specifiek is voor dat profiel. Met het invoeren van het praktijkgericht vak voor leerlingen in de gemengde leerweg, kunnen scholen kiezen het praktijkgericht vak aan te bieden in plaats van het profielvak. Ook mogen scholen kiezen om zowel het praktijkgericht vak (of vakken), als het profielvak binnen een bepaald profiel aan te bieden. In het laatste geval kan de leerling kiezen of deze het profielvak of het praktijkgericht vak binnen het profiel wil volgen. In het nieuwe artikel 2.25a wordt per profiel benoemd welke praktijkgerichte vakken door scholen kunnen worden aangeboden.

Onderdeel E

De gemengde leerweg is op grond van artikel 2.27, tweede lid, van de wet ingericht in verschillende profielen, die overeenkomen met de profielen in de beroepsgerichte leerwegen. Het gaat om de volgende profielen: bouwen, wonen en interieur; produceren, installeren en energie; mobiliteit en transport; media, vormgeving en ICT; maritiem en techniek; zorg en welzijn; economie en ondernemen; horeca, bakkerij en recreatie; groen; en dienstverlening en producten. Artikel 2.25 regelt de vakken die leerlingen volgen in het profieldeel van de profielen in de gemengde leerwegen. In afwijking van artikel 2.25, eerste lid, kunnen leerlingen in plaats van het profielvak, ook een praktijkgericht vak volgen, indien de school dit aanbiedt. In artikel 2.25a wordt opgesomd welke praktijkgericht vakken, bij welk profiel kunnen worden aangeboden en vervolgens door leerlingen in de gl kunnen worden gekozen. De praktijkgerichte vakken 'technologie en toepassing' en 'informatietechnologie' kunnen bij elk profiel worden aangeboden.

Indien een leerling in de gemengde leerweg in plaats van het profielvak een praktijkgericht vak volgt, volgt de leerling op grond van artikel 3.7, lid 1a (nieuw), het

praktijkgericht programma, in plaats van het beroepsgerichte programma. Dit praktijkgerichte programma bevat in de gemengde leerweg, naast het praktijkgerichte vak, twee beroepsgerichte keuzevakken die worden gekozen in het vrije deel. De leerling in de gemengde leerweg volgt vanaf het derde leerjaar dus het beroepsgerichte programma of het praktijkgerichte programma.

Zoals is beschreven in het algemene deel van deze toelichting zijn de praktijkgerichte vakken in de gl gekoppeld aan het mogen aanbieden van de gelijknamige beroepsgerichte profielen in de beroepsgerichte leerwegen. Er is een zogenaamde licentie voor het aanbieden van de profielen nodig in verband met de doelmatige spreiding van dit soort beroepsgericht onderwijs.

Onderdeel F

De examenprogramma's van de praktijkgerichte vakken zijn ontwikkeld met het oog op een onderwijstijd van ongeveer 320 uur, te verdelen over leerjaar drie en vier. Het is aan scholen zelf hoeveel uur zij daadwerkelijk besteden aan het praktijkgerichte vak. Geadviseerd wordt om in leerjaar 3 en leerjaar 4 in totaal vier uur per week in te roosteren, maar scholen mogen hiervan afwijken.

De richtlijn van 320 uur voor het praktijkgericht vak zit tussen een algemeen vormend vak (200 uur) en een beroepsgericht programma in de gl (400 uur) in. Wanneer een leerling het praktijkgericht programma volgt in plaats van het beroepsgericht programma, heeft deze leerling te maken met 120 uur meer onderwijs. Het praktijkgerichte programma bestaat immers uit 320 uur voor het praktijkgerichte vak en 200 uur voor de twee beroepsgerichte keuzevakken. Om het verschil met het volgen van het beroepsgerichte programma te compenseren, geldt voor leerlingen in de gemengde leerweg die een praktijkgericht programma volgen in het derde leerjaar een minimum van vier in plaats van vijf algemene examenvakken naast de vakken van het gemeenschappelijk deel en het praktijkgericht programma. Het programma kent dan ongeveer 100 uur minder.

Onderdeel G

Met de invoering van de praktijkgerichte programma's, volgen leerlingen in de gemengde leerweg niet alleen beroepsgerichte keuzevakken in het kader van het beroepsgerichte programma, maar ook als onderdeel van het praktijkgerichte programma.

Onderdeel H

Een praktijkgericht vak omvat een buitenschools praktijkgedeelte dat wordt verzorgd door een regionale arbeidsmarktpartij, zoals een bedrijf of een organisatie of een MBO-instelling. De school die een praktijkgericht vak aanbiedt heeft daarom een inspanningsverplichting om samen te werken met één van deze partijen. Zie hiervoor ook paragraaf 3.7. van het algemene deel van deze toelichting.

Onderdeel I

Met deze wijziging wordt geregeld dat niet alleen de leerlingen in de gemengde leerweg die een profielvak volgen, stage kunnen lopen, maar ook de gl-leerlingen die een praktijkgericht vak volgen.

Onderdeel J

Met deze wijziging worden twee verkeerde verwijzingen naar artikel 2.17 gerepareerd. Daarnaast wordt geregeld dat een leerling in de theoretische leerweg maar één

praktijkgericht vak mag afsluiten. Het praktijkgericht vak heeft immers een richtlijn van 320 uur onderwijstijd, het volgen van meer dan één praktijkgerichte vak maakt het examenprogramma te overladen en zwaar. Een combinatie van praktijkgerichte vakken afsluiten is ook niet toegestaan, aangezien elk praktijkgericht vak zijn eigen examenprogramma heeft dat niet gecombineerd mag worden. Het is daarom ook niet toegestaan het praktijkgericht te volgen in het vrije deel en daarnaast een ander praktijkgericht vak te volgen als extra vak.

Onderdeel K

Met deze wijziging wordt een verkeerde verwijzing naar artikel 2.26, onderdeel c gerepareerd. Daarnaast wordt met deze wijziging geregeld dat in afwijking van artikel 3.7, eerste lid, onderdeel d, leerlingen in de gemengde leerweg van het vmbo eindexamen kunnen doen in een praktijkgericht programma in plaats van een beroepsgericht programma. Het praktijkgericht programma bestaat uit twee onderdelen:

- In het profiel: één van de praktijkgerichte vakken behorende bij het profiel. Deze vakken zijn opgenomen in artikel 2.25a.
- In het vrije deel twee beroepsgerichte keuzevakken. Deze vakken zijn bij ministeriële regeling vastgesteld.

Net als het beroepsgerichte programma bestaat het praktijkgerichte programma uit twee delen.

Indien de leerling in de gemengde leerweg naast het beroepsgerichte programma, ook een praktijkgericht vak wenst te volgen, is dit mogelijk als extra vak. Het praktijkgericht vak telt niet mee als extra vak waarmee de leerling doorstroomrecht naar de havo verkrijgt op grond van artikel 8.9, tweede lid. Zoals aangegeven in paragraaf 4 van het algemeen deel van deze toelichting is het voor een goede aansluiting op het havo-curriculum niet in het belang van de gl-leerling om zowel een beroepsgericht- als een praktijkgericht programma te volgen en af te sluiten.

Onderdeel L

Het cijfer voor het praktijkgericht programma voor leerlingen in de gemengde leerweg wordt op dezelfde manier berekend als voor het beroepsgerichte programma. Het gehele praktijkgericht programma bestaat uit één combinatiecijfer dat meetelt als het (gemiddeld) eindcijfer voor één vak in de uitslagregeling. Dit cijfer wordt voor de helft bepaald door het cijfer voor het praktijkgericht vak en voor de andere helft door de cijfers voor de beroepsgerichte keuzevakken. Het cijfer voor het praktijkgericht vak telt in de berekening van het combinatiecijfer altijd voor de helft mee, ongeacht het aantal beroepsgerichte keuzevakken dat de leerling heeft afgerond. Heeft de leerling bijvoorbeeld twee beroepsgerichte keuzevakken gevolgd, dan weegt het cijfer voor het praktijkgericht vak in de berekening van het combinatiecijfer twee keer mee.

Onderdeel M

Op grond van artikel 3.52 kunnen vso-leerlingen als extraneus in het reguliere vo eindexamen doen in de beroepsgerichte leerwegen en de gemengde leerweg van het vmbo. De achtergrond van deze bepaling is dat het afnemen van deze (praktijk)examens zeer lastig te faciliteren is voor scholen voor voortgezet speciaal onderwijs, of voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs. Met deze wijziging van artikel 3.52 wordt deze mogelijkheid ook geboden aan leerlingen in de gemengde leerweg die het praktijkgericht vak volgen in plaats van het beroepsgericht profielvak.

Onderdeel N

Artikel 4.2 regelt de toelating tot het staatsexamen voor o.a. de gl-leerlingen. Zoals ook het geval is voor de vakken van het beroepsgerichte programma, is een van de voorwaarden om toegelaten te worden tot het staatsexamen in de gemengde leerweg dat kandidaten een voldoende hebben behaald voor de vakken in het praktijkgerichte programma, dus het praktijkgericht vak en ten minste een aantal beroepsgerichte keuzevakken (deze vormen samen het praktijkgericht programma) waarin zij eindexamen aan een school voor voortgezet onderwijs hebben afgelegd. Op grond van artikel 4.5, eerste lid, onderdeel c, wordt de staatsexamenkandidaat vrijgesteld van het praktijkgerichte vak indien een eindcijfer 6 of hoger is behaald. Ook voor het praktijkgerichte vak geldt dat de examinering is voorbehouden aan de scholen voor vmbo, omdat examinering in deze vakken als onderdeel van het staatsexamen voor het CvTE praktisch niet uitvoerbaar is (zie hiervoor de toelichting bij artikel 4.4) .

Onderdeel O

Met deze wijzigingen van artikel 4.4. wordt voor het praktijkgericht vak in de tl en de gl een uitzondering gemaakt op de mogelijkheid om staatsexamen te doen in een algemeen vak. Aangezien het praktijkgerichte vak een samenstel is van verschillende opdrachten die in de praktijk worden uitgevoerd, veelal in groepsverband en in samenwerking, is het voor het CvTE praktisch niet uitvoerbaar de praktijkgerichte vakken met het staatsexamen af te nemen.

Onderdeel P

Artikel 4.21 regelt aan welke voorwaarden de examenkandidaat moet voldoen om te slagen voor het staatsexamen vmbo. Omdat het voor het CvTE praktisch niet uitvoerbaar is de praktijkgerichte vakken met het staatsexamen af te nemen, kan er in die vakken geen staatsexamen worden gedaan (zie hiervoor ook de toelichting bij artikel 4.2.) Het volgen van een beroepsgericht programma, dan wel een praktijkgericht programma, maken echter wel deel uit van de voorwaarden waaraan de staatsexamenkandidaat op grond van artikel 4.21 moet voldoen om te slagen voor de gemengde leerweg. Met deze wijziging van artikel 4.21, vierde lid, wordt het praktijkgericht programma daarom toegevoegd aan de voorwaarden om te slagen voor het staatsexamen. De voorwaarden waaraan de staatsexamenkandidaat moet voldoen om te slagen voor het staatsexamen komen overeen met de voorwaarden waaraan een leerling op het regulier onderwijs moet voldoen. Zie artikel 3.35 van dit besluit (Uitslag eindexamen vmbo) en de toelichting daarop.

Onderdeel Q

Net als in het beroepsgerichte programma in Caribisch Nederland dient voor het totale praktijkgerichte programma gemiddeld een voldoende te zijn behaald om toegelaten te worden tot het staatsexamen vmbo in de gemengde leerweg. Dit in tegenstelling tot het Europese deel van Nederland waar voor elk tot dat programma behorende vakken een voldoende moet zijn behaald.

De Minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs,

Mariëlle Paul